

Приметнік

Паводле значэння і граматычных
уласцівасцей існуе
тры разрады прыметнікаў:

- Якасныя
- Адносныя
- Прыналежныя

Якасныя прыметнікі

- Абазначаюць форму, памер (круглы, высокі).
- Якасьці, уласцівасці людзей і жывёл (стройны юнак).
- Колеры і адценні (зялёны)
- Масці жывёл
- Якасці прадметаў, якія ўспрымаюцца на смак і слых (звонкі, кіслы)

Асаблівасці якасных прыметнікаў

- Маюць ступені параўнання.
- Бываюць поўныя і кароткія.
- Маюць суфіксальныя ацэнкі (Лёгкі – Лёгенькі)
- Могуць утвараць антананімічныя пары (Добры – дрэнны)
- Ад іх утвараюцца абстрактныя назоўнікі (Малады – маладосць)

Утварэнне ступеняў параўнання

Смачны

Смачнейшы

∧
(-эйш-)

Больш смачны

Простая вышэйшая ступень

Складаная вышэйшая

∩ ∨
Найсмачнейшы

Самы смачны
(Найбольш,
найменш)

Простая найвышэйшая

Складаная найвышэйшая

Выключэнні:

Добры – лепшы

Вялікі – большы

Кэпскі – горшы

Малы – меншы

Некаторыя якасныя прыметнікі ўтвараюць толькі складаныя формы ступеняў параўнання.

Суфіксы

- 1. -іст-, -ыст-, -аст-. (Мясісты, плячысты, грудасты)
- 2. -яв-, -ляв-, -лів-. (Бялявы, жаўтлявы, дакучлівы)
- 3. -ав-, -ів-, -ыв-, -ов-. (Дзіравы, бурлівы, імклівы, фальшывы, каляровы)
- 4. -аст-, -ат-, -іт-, -авіт-, -ават-. (Чубаты, касматы, стракаты, мурзаты, хваравіты)
- 5. -еньк-, -ск-, -к-, -цк-. (Беленькі, вёрткі, колкі, гнуткі, геройскі, таварыскі)
- 6. -льн-, -альн- (Натуральны, максімальны)
- 7. -ічн-, -ычн- (Крынічны, паэтычны, гераічны)
- 8. -н- (Радасны надзейны, сумленны, мірны)

Зусім не утвараюць формы ступенняў параўнанняў:

- 1. Складаныя якасныя прыметнікі: чорнавалосы, белакрылы.
- 2. Прыметнікі, якія абазначаюць нязменную якасць: жывы, нямы.
- 3. Масці жывёл: вараны, шэры, шызы.
- 4. Колер прадмета праз адносіны да іншых прадметаў (Васільковы – васілёк, вішнёвы – вішня)
- 5. Адносіны віда: каменная сэрдца, лісіная хітрасць

Пэўныя асаблівасці ўтварэння ступеней параўнання:

- 1. Залежнае слова пры прыметніку ў вышэйшай ступені параўнання ўжываецца у В. скл. З прыназоўнікам **за** (Брат старэйшы за сястру).
- 2. Пры прыметніку вышэйшай ступені параўнання могуць ужывацца параўнальныя звароты са злучнікамі **ЧЫМ, ЯК** (Няма на свеце лепшых падушак, як з гусінага пуху і пер'я)

Адносныя прыметнікі:

- Абазначаюць тую прымету прадмета, якая паказвае на яго адносіны да другога прадмета, гэта могуць быць адносіны да матэрыялу, з якога зроблены прадмет, ці іншыя якасці.

Прыналежныя прыметнікі:

- Утвораныя ад назоўнікаў мужскога роду, і маюць суфіксы **оў, еў, аў, ёў, ов, ев, ав**.
- Леснікова пасада, Ванева сястра, Колева сяброўка.
- Жаночы род – **ён, ын**.
- Матчына ласка, Мурчына цацка.
- А калі аснова заканчваецца на К, адбываецца чаргаванне, і перад суфіксамі пішам Ч.
- Ваверка – ваверчына.

Правапіс –н-, -нн- у прыметніках:

-нн-	-н-
Ад назоўніка на Н: Восень – асенні.	-Ан-, -ян-: дрўляны, цагляны.
Ад назоўнікаў на –МЯ-: Імя – іменны.	-Ін-, -ын-: курыны.
Выключэнне: полымя – полымяны.	-
Суфіксы – енн-, -энн-: Вогненны, свяшчэнны.	-

Праваяпіс суфіксаў –СК-, –К-:

Т
Ц
Ч
К

+

-СК-

=

-ЦК-

Брат – брацкі
Студэнт – студэнцкі

С
Ш

+

-СК-

=

-СК-

Беларус – белаускі
Таварыш – таварыскі

Д

+

-СК-

=

-ДСК-

Горад – гарадскі

Г
К
Х
З
Ж
Ш

+

-СК-

=

Гск
Кск
Хск
Зск
Жск
Шск

Геаграфічныя назвы
Таджык – таджыкскі

Выключэнні: славацкі,
калмыцкі, турэцкі.

Правапіс складаных прыметнікаў:

- Разам:
- Утвораныя са славазлучэнняў наз+прыметнік, наз+лічэбнік, наз+займеннік. (Правабярэжны)
- Абазначае пастаянную якасць: вечназялёны.
- Асобна:
- Дробна паколатыя дровы. Паколатыя (як?) дробна дрэвы
- З первай часткай –дробна-, -шмат-: мнагазначны, шматбаковы.
- Геаграфічныя назвы – словазлучэнні: Далёкі Усход – далёкаўсходні.
- Ад скл. назоўніка.: жалезабетон – жалезабетонны, летапіс – летапісны.

Праз злучок пішуцца наступныя прыметнікі:

- 1. Давід-гарадоцкі, Буда-кашалёўскі, генерал-губернатарскі.
- 2. Утвораныя ад двух ці трох раўнапраўных прыметнікаў: беларуска – рускі слоўнік.
- 3. Колеры і адценні: светла-карычневы, шэра-белы.
- 4. Словы: паўночна-заходні, і другія напрамкі свету.
- 5. Геаграфічная назва з часткай усходне- і інш.: Заходне – Сібірская нізіна.
- 6. Паўтарэнне аднаго слова.

Я создам свой слайд